

MORGONBRIS

TIDNING FÖR DEN

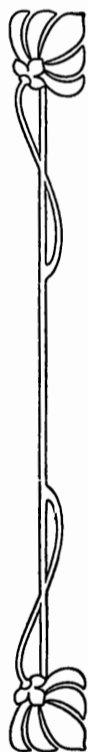
SOCIALDEMOKRATISKA KVINNORÖRELSEN

Utgiven av Socialdemokratiska Kvinnornas Centralstyrelse.

(H:te årg.)

Stockholm 1916, A.-B. Arbetarnes Tryckeri

<p>Nr 2 Februari</p>	<p><i>Prenumerationspris:</i> 1: 20 pr helt år, 60 öre pr halvt och 30 öre pr fjärdedels år. Lösnummer 10 öre.</p>	<p>Redaktion: ANNA LINDHAGEN. JULIA STRÖM-OLSSON.</p>	<p>Morgonbris' expedition: SIGNE SVENSSON, Allm. Tel. 244 36, Upplandsgatan 85, 4 tr., Stockholm. Annonser å sista sidorna pris 15 öre pr mm.</p>	<p>1916</p>
--------------------------	--	---	---	-------------

Max Liebermann.

SPINNERSKOR.

Hopplöshet eller hopp?

Frågan, huru få ett slut på kriget, som stiger ur miljoner och åter miljoner människohjärtan, besvaras med en hotfull och bister tillslutenhet från militärdiktaturer och regeringar. Genom den förfärliga hopplöshet, som bemärkt sig de flesta inom befolkningarna, besvarade frågan endast med suckar och förtvivalade genfrågor.

Vi må vara aldrig så medvetna om

denna isande hopplöshet, även om vi nära nog äro beredda på Europas Ragnarök, så finnas dock de som hålla sig uppe.

Somliga förbinda sitt hopp om krigets slut endast med den förfärliga tron, att den ena av de krigförande makterna skall förgöra den andra eller om bådas ruiner och utmattning. Men andra våga dock ännu hoppas på

opinionens inflytande. Opinionsen mot att krig skulle vara någonting annat än en förnedring för mänskligheten. Denna mening finns i vida folklager i alla länder, detta veta vi. I de neutrala länderna arbetas på denna opinion. Man och man emellan varje gång vi ej böja oss för krigets ande. Genom folkmöten och konferenser.

Oaktat censur och förföljelse kom-

ma dock uttryck därom till oss även från de krigförande. Först i breschen står de tyska socialdemokraternas minoritet, som nu vid sista no-kandet att bevilja krigsbudgeten vuxit sig starkare. Denna minoritet, till vilken vårt hopp står, och vilken strider, icke blott mot det militaristiska samhället, utan också mot socialdemokratisk byråkrati och pliktförgätenhet mot de ideal socialismen omfattar.

Vi påminna även om de arbetarstämmer som höjas i England för förnuft och varom ett uttalande från de engelska socialistiska kvinnorna återfinnes i detta nummer. Och storartad är de tyska kvinnornas protest, återgiven i deras engelska systrars tidning.

Vi neutrala, hava vi icke en oerhört stor uppgift? Vi kunna även i vår mån stödja denna beundransvärda och trots allt hoppfulla kamp inom de krigförande länderna. Vi måste vidare vara på vakt mot våra egna aktivister.

Anna Lindhagen.

Arbetarnas barn under krig.

(Ur The Labour Woman.)

Arbetaren har visat sig villig att offra en hel del för nationen i dessa bekymmersamma tider. Nu begär man också, att han skall offra en stor andel av sina barns uppfostran. Spar-samhet med kommunernas medel har starkt påyrkats. I London har en summa av 360,000 pund indragits å anslagen för uppfostran, men äro väl kostnaderna för barnens fostran och vård bortslösade penningar? Barnen komma att lida av mindre renlighet i skolorna, färre lärare, större klasser, otillräcklig läkarinspektion o. s. v. Man kan ej värja sig för tanken att indragningen av lärarkrafterna för krigstjänstgöring medför ett försvagande av nationen. Londons dåliga exempel följes snabbt av andra kommuner.

Under tiden har vår allierade Frankrike visat det förutseendet att öka sin budget för uppfostringsändamål för det kommande året och återkallar tid efter annan sina lärare från fronterna.

Sömn.

När du var barn och någon kväll inte kunde somna av en eller annan anledning, kan du inte erinra dig, att du då fick till livs något i den här vägen: Tänk på dem, som inte ha en säng att krypa i eller tak över huvudet — så somnar du nog!

Och du somnade verkligen.

Du kan ännu minnas med vilket välbehag du sträckte ut dig i din mjuka bädd,

Kvinnorna och ammunitionsarbetet

av Marion Phillips.

(Ur The Labour Woman.)

Tusentals, ja hundratusentals kvinnor arbeta nu i ammunitionsfabrikerna. De sysselsättas antingen med arbete som förut utförts endast av män eller med sådant som alltid tillhört kvinnor. Men de senares antal har ökat oerhört på grund av det växande behovet. Och benämningen ammunition innefattar ju nu allt som behövs för härens och flottans utrustning, ej endast vapen och ammunition, utan även föda och kläder, råmaterial och transport.

Det betyder en hel del för arbetarkvinnan, ty hon kommer därigenom i alla dessa fall att lyda under "ammunitionslagen" och det gör henne beroende av alla tvångsparagraferna i denna lag med dess invecklade föreskrifter mot strejker och svårighet att erhålla betyg.

Men i de fall, där de intaga männens plats, tillkomma ännu viktigare saker. I alla ammunitionsfabriker äro de gamla avtalen om arbetstid och avlöning praktiskt taget borttagna. I de fabriker som förklarats "kontrollerade" av ammunitionskammaren skola, enligt en paragraf i lagen, de gamla avtalen gälla igen inom ett år efter krigets slut, men för alla dem som ej äro kontrollerade kommer de gamla avtalens upprätthållande att bero helt och hållet på de organiserade arbetarnas egen styrka.

Alla ammunitionsrådets beslut delgivas av en ordförande och denne har fyra rådgivare (vilkas råd han dock ej har skyldighet att rätta sig efter). Två av dessa väljas av arbetarna och två av fabriken biträden. Tack vare kvinnoorganisationernas bemödanden måste en av dessa rådgivare vara en kvinna i alla de fabriker där kvinnliga arbetare användas.

För närvarande är det av största vikt att kvinnorna äro strängt organiserade för att kunna göra sina villkor hörda och förbättra dem. Lönerna ställa sig mycket olika, likaså arbetstiderna. I somliga fabriker arbeta tre skift 8 timmar var, i andra finns det kvinnor som långa tider arbeta 12 à 14 timmar. Överanstängning, dåliga bostäder, otillräcklig föda, ofta ohälsosamma arbetslokaler och alla följderna av låga löner komma att undergräva våra kvinnliga arbetare, om det får pågå som nu.

just i medvetandet om alla de där oräkneliga, som inte ha en säng att krypa i eller tak över huvudet för natten. Låg du inte rent av och frossade, på ditt barnsliga sätt, inför jämförelsen, under det din kropp elastiskt smög sig efter kuddarnas och bolsterns böjliga linje, så att du till slut liksom blev ett med hemfriden och lugnet därinne?

Tänk på dem, som inte ha en säng att krypa i — så somnar du nog!

Uttalande av engelska socialistiska kvinnor.

(Ur The Labour Woman.)

Arbetarkvinnornas förbund, som räknar medlemmar, representerande vitt skilda åsikter inom arbetarörelsen, skall i februari hålla sin årliga konferens, vilken förlidet år uppsköts.

Förbundet har sökt finna en gemensam linje för aktion och strängt hållit sig till denna. I sexton bekymmersamma månader har förbundet gjort allt för att upprätthålla arbetets banér och att vidmakthålla och förbättra arbetarnas levnadsvillkor, och i denna verksamhet har rätt full enighet.

I rekryteringsfrågan råder olika meningar, men förbundet har klart framlagt sina åsikter i det manifest som kungjordes i oktobernumret och som här upprepas:

"Såvida det gäller någon nationell fara måste denna framläggas för folket fullt och klart, utan inskränkningar. Om nationen måste vädja till männen för att försvara den nationella integriteten, bör denna vädjan icke grundas på någon hysterisk krigsidealism under påståendet att krig är ärorikt, utan snarare under erkännande av dess fasor, dess barbari och ödeläggelse.

I varje handling arbetarepartiet utför för att främja rekryteringen anse vi att det är i denna anda de böra verka.

Vidare är det vår åsikt att intet kan vara skamligare än att tvinga män att strida mot deras vilja. Vi äro bestämt emot tvångsutskrivning. Detta krig har visat oss huru avskyvärt det är i Europa.

Vi måste även protestera mot de försök som gjorts att återropa kvinnornas hjälplöshet för att framtvinga värving. En kvinna som ej själv kan bära vapen har föga känsla för sitt köns ära om hon kallar en man, som icke vill strida, för feg."

Sedan detta manifest tillkommit har förbundet två gånger protesterat mot tvångsinskrivningen och det står fortfarande på denna ståndpunkt.

Det är kanske i fredsfrågan meningarna äro mest delade, men vi äro övertygade att enighet kommer att uppnås om konferensen håller sig till breda, allmänna linjer. Vi begära ej fred till varje pris, men vi upprepa ständigt att vi avsky krig och längta oerhört att få slut på det.

Tänk på dem, som få hungra och svälta — så smakar maten dig så mycket bättre! Ja, det är sådant som kallas för sund egoism, naturlig själviskhet.

Ett barns sömn klandras ingen. Ett barn borde ha privilegium på att sova. Barn-domen borde vara den absoluta vilans tid, då varje blivande individ toge ut sin sorglöshets glada rätt.

Men det finnes de, som alltid förbliva barn i den punkten, vars hela liv egentligen inte

Rösträttsreformen i Preussen.

Högern hoppas att hela saken skall rinna ut i sanden.

Den preussiska lantdagens öppnande motsågs denna gång med större intresse än vanligt, på den grund att för detta tillfälle bebådats att trontalet skulle komma att ge närmare besked om huru regeringen ämnade infria det för sju år sedan givna löftet om en valreform. I trontalet den 20 oktober 1908 gjorde nämligen kejsar Wilhelm följande uttalande härom:

»Det är min vilja, att författningens föreskrifter angående valrätten till deputeradekammaren må erhålla en organisk ombildning, motsvarande den ekonomiska utvecklingen, bildningens stigande utbredning, den ökade politiska mognaden och den stärkta ansvarighetskänslan gent emot staten. Häri ser jag en av det närvarandes viktigaste uppgifter.»

Dessa ord verka ju icke som en tom fras, utan som uttrycket för ett allvarligt uppsåt. När det emellertid skulle komma till uppfyllelsen av det givna löftet, befanns det att från regeringens sida beslutsamhetens friska hy övergått till eftertankens kranka blekhet. Det förslag, som regeringen framställde, var en skenreform, som icke kunde vinna några anhängare bland framstegsvännerna, på samma gång som det dominerande »bra som det är»-partiet icke ville veta av minsta rubbning i det bestående systemet, hörnstenen för dess makt och inflytande. Och detta trots att den konservative Bismarck, deras politiska orakel, nära ett femtiotal år tidigare kallat detta valsysteem för det eländigaste i världen. Det är överflödigt ingå på någon detaljredogörelse. Systemet, som uteslutande är byggt på förmögenheten som det enda avgörande momentet, verkar i tillämpningen så att i ena fallet en person med exempelvis 50,000 kronors inkomst om året placeras i den allt inflytande berövade proletärklassen — så har i Berlin hänt med rikskanslern — medan i ett annat fall en person med tiondelen av samma inkomst hör till fåtalet privilegierade, som avgöra valet. Städerna, där kapitalet koncentrerar sig, ha ej tiondelen av den rösträtt, som tillkommer landsbygdens godsägare. Således, lika absurd som principen är, lika orimlig är även tillämpningen — så framt man vill låta logiken gälla. Men den praktiska konsekvensen har blivit, att godsägarna på landet och i viss mån även de stora industrimagnaterna blivit lagstiftningens herrar, och mot detta faktum komma alla logikens och förnuftets invändningar till korta.

Men detta är en gammal historia, vid vilken vi ej skola uppehålla oss. Det viktiga är, att det givna reformlöftet, som genom de grundsatser, vilka det uttalade såsom den riktiga grundvalen för en ny ordning, aldrig blev infriat, ja, att ej ens något halvvägs allvarligt försök gjordes för att bringa det till uppfyllelse. Man kan därför förstå, att varje ny regeringsutfästelse i samma riktning från reformvännerna givet måste mottagas med misstrons skärpta blick. Endast en noggrann precisering i fråga om vilka missförhållanden som skulle upphävas — klassvalsysteem och klassernas indelning efter den taxerade inkomsten, den orimliga och orättvisa valkretsindelningen, det indirekta valsättet och den öppna omröstningen, detta sista i och för sig en öppen dörr till skandalöst valtryck — och vilka praktiskt formulerade grunder, som skulle bilda den nya ordningen, kunde härvidlag göra till fyllest.

Hur har nu trontalet motsvarat dessa förväntningar?

Svaret måste bli, att det är en besvikelser. Icke som om i den passus av trontalet, som berör saken, skulle saknas vackra ord. Där utlovas en nydaning av hela det offentliga livet, som hädanefter skall grunda sig på den ömsesidiga förståelse mellan styrande och styrda, vilken tagit sig ett så stort uttryck under krigets hårda prövningar. Så heter det, efter ett entusiastiskt erkännande åt folkets offervillighet och beslutsamhet, på följande sätt:

»Den anda av ömsesidig förståelse och förtroende, som framträtt under kriget, kommer att fortleva även under freden i folkets gemensamma arbete för staten. Den kommer att genomtränga våra offentliga institutioner och finna ett levande uttryck i vår förvaltning, i lagstiftningen och i *gestaltandet av grundvalarna för folkets representation i de lagstiftande församlingarna.*»

En regering kan knappt uttrycka sig mer förtroendeväckande om den anda, i vilken den vill gripa sig an ett utlovat reformarbete. Och dock mötes förklaringen av tvivel och misstro. Varför? Svaret ligger i den utgång, som följt på de föregående, också så bindande löftena om en ny kurs, där uppfyllelsen visade, att den som gav löftet och den som mottog det menade alldeles skilda ting. Det är då ej underligt, om samma misstanke stiger fram även nu, så mycket mer som man vet att det är invändningar från »det lilla, men mäktiga partiet», som gjort att regerin-

gen inskränkt sig till endast dessa allmänt hållna, till ingenting i detalj förbindande utfästelser.

Så skriver Berliner Tageblatt, att löftet år 1908 var klarare och noggrannare avfattat. Tidningen vill gärna hoppas, att regeringen omedelbart efter kriget skall gripa sig an med en »omgestaltning av grundvalarna för folkets representation», men efter de gjorda erfarenheterna kan man ej förtänka den, som därvid framför allt räknar på folket självt, om vilket det också heter i trontalet, att »ur krigets oerhörda upplevelse framväxer ett nytt släkte».

Tidningen anmärker också, att denna trontalets »mera retoriska än programbildande förklaring» av kammaren motogs närmast med likgiltighet.

Tageblatt tillhör visserligen den radikala flygeln inom vänsterlägret, och på annat håll inom detsamma, såsom exempelvis Vossische Zeitung, mottar man budskapet mera förtroendefullt. Inom högerpressen uttalar man emellertid sin tillfredsställelse över att reformlöftet är så allmänt hållet och att regeringen undgått att låta binda sig vid detaljer — en anmärkning som tillräckligt tydligt visar, att man på detta håll hoppas, att det skall gå med löftets infriande på samma sätt som förra gången. Och Tageszeitung uttalar tämligen oförblommerat, att den finner denna passus i trontalet förhastad; den kunde gärna fått anstå till ett senare tillfälle.

Huru saken kommer att utfalla kan ju endast framtiden visa.

Man kan dock ej undgå att finna ett betänkligt symptom däri, att högerns tendenser i den inre politiken, som under krigets och borgfredens första tid fingo lov att hålla sig försiktigt tillbaka, under de senaste månaderna åter börjat träda fram allt mera ohöljt och obehärskat.

Den anda, som talar ur trontalets förklaring, må vara all ära värd; den är densamma, åt vilken rikskanslern gav ett värtaligt uttryck vid sitt första möte med riksdagen efter krigsutbrottet, under fjolårets första kritiska månader. Då teg högerpressen; överallt hördes idel instämmanden och ingen kritik. Nu vågar kritiken sig fram, antingen så att den låter skina igenom att det hela kommer att stanna vid de vackra orden, eller rent av förklarar, att de hellre borde varit osagda. Och denna kritik kommer från det håll, som hittills haft makten i händerna.

är annat en lång sömn av ärvda privilegier.

Det är till dessa man skulle ha lust att rikta några ord.

Tänk på dem, som inte ha en säng att krypa i, som ödet gjort hemlösa, samma öde, som välvt taket så tryggt över ditt eget huvud och — vakna äntligen upp!

Det är inte tid till att sova!

Du har kanske vaknat på latsidan med den traditionella slöheten i blodet, men likgiltigheten för andras lott har du dock inte fått i arv.

Du känner dig tvärtom gripen av varje mäktig rörelse, varje ädel impuls; det finns en underström av allt i ditt eget väsen, och ändå sitter du fast, ohjälpligt.

Slöheten har djupa rötter, jordmånen är god. Föresatserna dö innan de hunnit växa till handling, impulserna slockna. Eller också förtära de sig själva.

Det är mycket, som går förlorat i ungdomen.

Ungdomselden är ett bål med allt slags
(Forts. å sid. 10.)

På långfärd.

(Forts.)

Genvägar äro senvägar — åtminstone om man skall med tåg —, det fick jag besannat när jag från Sölvesborg skuldesa till Smål. Ljungby. Raka vägen var otänkbar — det gick för saktä —, men genom att taga en omväg ner till Skåne gick det att komma fram i tid. Ack, huru gärna man ville stå k. järnvägsstyrelsen till tjänst med att omarbete tidtabellen! Sällan är man nöjd med tågtiderna. T. ex. när man får stiga upp kl. 5 på morgonen och så sitta och vänta i timmar vid tågombytten, för att äntligen framemot kvällen komma fram till bestämmelseorten — då är man på det klara med att man precis vet, huru tågen i c k e böra gå!

På tal om tågresa: Ett litet avbrott i enformigheten bildar alltid pressbyråns representant, som vid sin ankomst på långt håll höres ropa sitt eviga:

— Tid... ning... arrr — böckerrrr o' skämttidningar...

Och så försöker jag få något med.

— Har ni Social-Demokraten?

— Nej.

— Inte?

— Nej, den är nyss såld.

— Alltid får jag samma svar. Huru många exemplar har ni egentligen av Social-Demokraten?

— Ett!

Ja, är det underligt då, att den nästan aldrig finnes att köpa, utan det enda exemplaret alltid "nyss" är sålt.

Det är en erfarenhet som nog fler än jag ha gjort att det endast är händelsevis man kan uppbringa en arbetartidning på tåget. Men det kan troligen ej påpekas för ofta. Skulle det vara en utopi att förutsätta att Pressbyrån kunde tillhandahålla pojkar med åtminstone 2 exemplar var av Soc.-Dem.? Stockholms-Tidningen, Sv. Dagbl., Sydsvenska Dagbl. m. fl. är det däremot aldrig någon brist på.

Nå, mötet i Ljungby var ordnat i en stor och stilig godtemplarsal och välbesökt. Påtänkt var att bilda en klubb, men de intresserade behövde längre betänketid. Med försäkran att rapport om bildandet skulle komma efter mig, reste jag till Norrahammar, där kvinnoklubben sköter om agitationen. Kvinnorna hade här mött upp så talrikt man kan begära, helt enkelt som det skall vara vid ett kvinnomöte. Man får ett varaktigt minne av ett besök här i Norrahammar, så gott som vid foten av Smål. Taberg. Naturen, storslagen och vacker, får en att totalt glömma att man är i det "karga" Småland, men lockar en nästan att längta dit igen.

Jag hade så därefter att besöka våra klubbar vid västkusten, och Uddevalla blev första plats. Kvinnoklubben hade här anordnat ett möte, som dock, troligen på grund av mindre lämplig tid, ej blev såväl besökt.

I Lysekil däremot var lokalen fullsatt och så fick jag nöjet vara med om ett klubbmöte med samkväm efteråt.

I västra Sverge ha kvinnorna ett nog så hårt arbete, men västkustkvinnorna äro käck och uthålliga, och om våra kvinnoklubbar där ännu ej taga stormsteg framåt, så går det i alla fall framåt.

I Göteborg har kvinnoklubben åter ryckt upp till ett säkert fäste efter någon tids funderingar på saken. Det offentliga mötet hade nog kunnat vara bättre besökt. Efter mötet hade ett samkväm anordnats i Vita bandets nya i stor stil anlagda restaurant. Om jag här alldeles inom parentes skulle få uttala en önskan, så vore det en lyckönskan till Göteborg och Vita Bandet för det praktiska nykterhetsarbete de genom en dylik restaurant kunna utföra. Det säger sig självt vad det betyder, särskilt för ungdomen, att ha tillgång till en smakfull och förstklassig nykterhetsrestaurant.

Så gick min färd till Lidköping, där vi ha en käck och duktig klubb av så gott som idel unga kvinnor. Ett offentligt möte, rätt bra besökt, var här ordnat. Klubben är nog till medlemsantalet bland våra största, men har också ett stort arbetsfält bland de industriarbetande kvinnorna.

På hemvägen skulle jag så besöka Norrköping och Linköping, men det höll på att bli snöhinder, och först ett par timmar försenad anlände jag till Norrköping. Här hade kvinnoklubben arrangerat en trevlig fest och, om man även här kunnat önska att publiken varit större, hade festen nog sitt värde för klubben.

I Linköping hade klubben nu en trevlig lokal vid en trevlig gata. Aldrig har jag talat under så stor polisbevakning som i Linköping, det var 4 stycken ordningens upprätthållare. Förra gången jag var där var det 2 — nästa gång blir det väl 6.

Mitt sista möte var i Äby. Där finnes en liten ihärdig klubb, som skulle ryckas upp. Det gick inte precis så. Ett ihärdigt snöande försatte alla vägar i ett allt annat än trafikabelt skick och vårt möte blev således helt fåtaligt besökt. Mitt under föredraget slocknade t. o. m. det elektriska ljuset och vi fingo gripa till ett par prosaiska stearinljus, så det gick som det kunde med ljusbringandet i Äby. I mer än en fots djup snö knogade sedan kamrat Elin Nyman och jag den mer än 1/2-timmes långa vägen till stationen för att stuva in mig på Stockholms-tåget och allt gick sedan lyckligt och väl hemåt.

Om resultatet av resan skall jag inte döma. En uppräckning inom klubben på ett håll, några nya medlemmar på ett annat. Det är de synliga resultaten. Men man kan ju knappast i denna tid vänta rusning till organisationer, i synnerhet ej i trakter, som genom arbetslöshet äro lamslagna, men man skönjer på många håll en sakta, men

Mors enda hopp.

Flickorna hasta ut till frihet och frisk luft, lämnande kontoret öde och tomt bakom sig, och pratet och glammet giva genljud i förstugan. — Kvar är endast Lisa, städerskan. Atmosfären ligger tung och kvalmig, och yrande dansar dammet kring Lisa, men hon märker intet därutav. — Hon är trött — åh, så trött! Trasan på borsten är nästan torr, men att blöta den — nej, det tar tid och hon orkar inte — vill bara taga bort det värsta mitt på golvet, för under möblerna ser nog ingen, och vad gör det henne om dammet lägger sig på lungorna? — Skulle det fräta sönder dem och göra ett slut på hennes svaga käril? — Damm och smuts hade ju alltid varit villkoret för hennes existens. Hon är hart nära att förbanna livets intighet. Av henne har man fordrat allt, och tåligt har hon fogat och böjt sig under sorger, för stora att med ord beskrivas. Hon har givit intill den sista droppen av sin livsav och i gengäld är det intet, som blivit henne beskärt av världens goda. — Ögat, själens spegel, har blivit skumt, blicken irrar sökande än hit och än dit. — Hur var det? — Hade allt givits blott för ingenting? — Å, nej, hon hade ju sin pojke och det var ju för honom, som hon slitit och strävat under dessa långa år. Kring honom hade hennes ljusa drömmar spunnits samman till en glänsande gloria, av vars ljus hennes trista tillvaro fått någon färg och must. Åren hade jämkat sig samman och pyssen hennes var nu stor och kraftig och redo att hjälpa mor. En rätt så god plats hade han fått i ett av statens verk.

Åh — åh! Hennes gosse, var han inte tagen ifrån henne? — Tyst, det är bara narri. —

Tankarna trassla sig samman i ett kaos. Sakta glider tår efter tår utför gummans färade kinder.

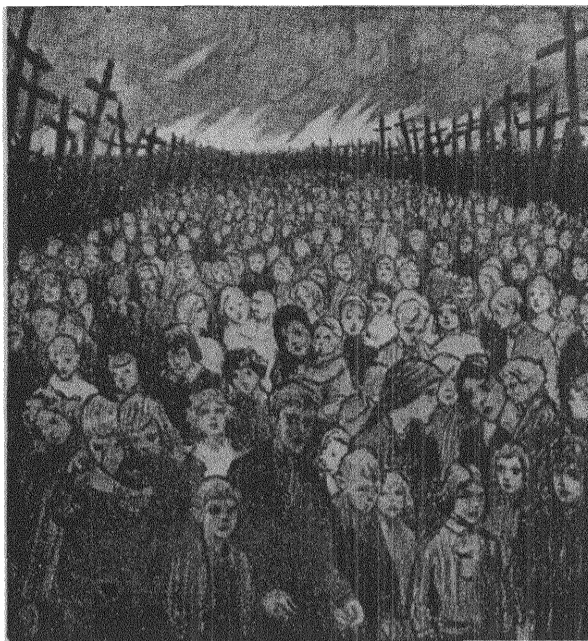
— — —
Lisa har skyndat så mycket hon förmått hem till sitt. Då hon hunnit upp i första trappan hör hon ett hest, ihålligt skrik. Hennes tunna kropp nästan faller samman, men då lyckas hon få ett tag i ledstången och sedan kravla sig vidare upp för nästa trappa. Ur de på glänt stående dörrarna sticka huvuden ut, och frågande, medlidsam-

säkert vaknande eftertänksamhet, som gör sinnet öppet för nya tankeriktningar. Händelserna ute i världen och i vårt eget land mana självmant fram tanken på en omdaning av samhällsförhållandena. Det är större förståelse än någonsin i dessa tider — för socialismen.

Till sist åter ett tack för all vänlighet och gott kamratskap som bevisats mig och ett tack för allt gott samarbete och för allt uppoffrande arbete ute i bygderna för vårt gemensamma stora mål.

Eder

Agda Östlund.

"Var ligga våra fäder?"

Allegorisk teckning av *Louis Raemackers*.

(Illustration i »Om belgierna nu»)

ma blickar följa den bräckliga gestalten. Äntligen får Lisa upp dörren till sin lägenhet. Därinne är halvmörkt. Stolarna ligga omkull härs och tvärs. I den stora sängen vid ena väggen ligger en man. Ansiktet är vitt och lyser hemskt fram ur dunklet. Rädslan håller Lisa tillbaka och hon förmår inte närma sig sängen. Med ett nu kastar han sig ur densamma, slår händerna för ansiktet och återigen höres det där skärande skriet:

— Är du där, din djävul? — Mor, ser du han skjuter mig? Ser du det röda vattnet flyter? —

Mor — det ordet väcker Lisa till besinning. Det är ju hennes pojke, hennes Erik. Hon går fram till honom och stryker hans panna, som är våt av den framsipprande kallsvetten. Hennes stora valkiga hand för med sig den friska kylan ute och giver den sjukes hetsade blod svalka. Hans spända muskler slappna, och ansiktet får ett slött uttryck.

Ambulansen susar fram genom gatorna. Som en orkan far den fram och rör upp allt som kommer i dess väg.

Människorna undra och fundera varthän det bär, och för att få klarhet i saken löpa de i väg efter och fästa sig inte vid om de springa omkull varandra. Huvudsaken är att komma fram så fort sig göra låter — att få höra det mesta möjliga, och därmed för ett ögonblick kunna stilla sin sensationshunger.

Den hinner inte väl stanna, förrän den omringas av en talrik skara nyfikna — en brokig samling av barn och

äldre, av damer i frasande siden och pösande pelsverk och arbetare-hustrur i rutiga schalar och brokiga förkläden. Bredvid herrn- i liv rock och hög hatt står gatans frie man, skäggig och oborstad sedan långliga tider tillbaka. Det gemensamma intresset binder ett samförstånd dem emellan, och man glömer stånd och later. De luta huvudena intill varandra och orden likom kastas ur mun och i mun. — —

— Har alltid varit en präktig pojke. — Förra året började han exercisen, men klen som han var, tålde han inte vid ett och annat, och sedan, när kriget bröt ut, greps han av en panisk förskräckelse för alltsammans — så började han att grubbla och fantisera. Denna ständiga, gnagande ängslan, att han kanske själv inom den närmaste tiden skulle få se denna lek i ett slag förvandlad till en grym verklighet, tog på honom och nu är för honom blott ett enda kvar — hospitalet. — —

Barnens stöj och de äldres viskningar tystna, då i detsamma den stora råkiga porten slås upp och ut ur densamma komma två poliser. Emellan sig föra de Lisas Erik. Han kryper ihop och i hans ansikte avspeglar sig den rädsla han hyser för männen med de blanka knapparna och de hårda nävarna. Efter stapplar Lisa med blicken riktad mot gatstenarna och nervöst plockande på näsduken. De stuvats in i bilen, denna susar iväg under det att de omkringstående skingra på sig och gå var och en till sitt.

Stackars fattiga Lisa, nu finner hon måttet rågat. Sin son, av vilken hon väntat så mycket, ser hon räknas in bland mängden av de varelsor, som drabbats av ett öde, hårdare och obehagligare än mångt annat — vansinnet. — — — Karlen därborta bland dessa råmande och stönande kroppar — han med det tovigga håret och det långa ovårdade skägget — kan inte vara Erik. — Nej, hon vill gå bort därifrån och glömma att han någonsin existerat.

Men Lisa kan inte glömma, och så ofta hon möjligtvis har någon stund över, knogar han åstad till sjukhuset, alltid med ett litet grand av hopp på möjligheten av någon bättring, men alltjämt möter henne anblicken av det slappa draget kring den sjukes mun och hans glanslösa blick. Han är och förblir borta i ett själsligt nirvana.

K a j.

Blad ur en hittad bok.

Ordnade av *Ove Ekelund*.

Alla rummen är ljusa och glada i detta stora, förfärliga hus. Nästan hänfullt ljusa och livslustiga ...

Möblerna lyser så vita och oskuldsfulla, tapeterna är hållna i soliga, lugnande färgtoner, och på väggarna hänger tavlor i smala, träfärgade ramar, små akvareller och etsningar med enkla, lättbegripliga motiv: blommor och barn, blommor och vatten och sol.

Men vad hjälper det mig, och vad hjälper det oss alla, som här plågas och plågar? Vi vet ju ändå så alltför väl vad detta är för ett hus, och vad vi själva är!

Utanför den nedre, halva delen av mitt fönster sitter det ett galler, men det är så glest och så vackert, att jag småningom helt och hållet slutat upp att harnas över det. Ett vanligt fängelsegaller är det heller inte: det lyser som guld och har små sirligt svängda mässingstungor mellan spjalorna.

Nedanför breder sig en liten grön slätt, skuren mitt igenom av en oskyfflad, korsformad grusgång. Till höger och till vänster i bakgrunden stänges utsikten av en tät mur vita, högstamiga björkar, men rakt fram är en öppning huggen, och genom den ser jag långt, långt bort: över blanka, djupa vatten, hän mot blåa, lugna stelnade skogsåsar. Och allra längst uppe vid horisonten anar jag, som i ständig solrök, en hopkrupen klunga små brokiga leksakshus — stationen och andra byggnader, som på något vis hör tillsammans med den.

Men själva staden ligger rakt bakom huset, och man kan inte se den från mitt fönster, eller från något annat av de många, som vetter åt samma håll.

En bred, pilkantad landsväg leder, slingrande i många bukter, dit, men det är en sanddjup, tröttsam väg, och en lång: nära fem kilometer, tror jag.

Vad det är härligt ändå, detta stora, präktiga fönster! — Det gör ingenting alls, att det är försett med galler! Långa, långa stunder av dagen står jag i alla fall orörligt stilla bakom det

(Forts. å sid. 11.)

Största lager av Nyheter

i fina och välgjorda **BARNKLÄDER** i alla storlekar för Gossar o. Flickor.

Fullständig

BARNEKIPERING fr. o. m. Huvudbonader, Underkläder o. Skodon.

Prima, reella varor. Billiga, bestämda priser.

PAUL U. BERGSTRÖMS ^{A|}**B, 74 Drottninggatan 74**

Jozef Israëls: NÄR MAN BLIR GAMMAL.

Tyska socialistiska kvinnors protest mot kriget.

Ett uttalande angående deras ställning till kriget, sänt till engelska socialistiska kvinnornas verkställande utskott:

Vi komma på anmodan av de verk sammaste bland våra kvinnliga partikamrater i Berlin för att giva The Party Executive och The Party Council direkta upplysningar om våra känslor, önsknin gar och böner.

Som regeringen med kriget åsyftar framtida exploitation och politiskt för tryck av områden och nationer, som för närvarande ej äro tyska, kan den naturligtvis utsträcka det egna folkets för tryck och exploaterande under kriget.

Partiets ledare hava visserligen protesterat mot producenternas och hand landenas oblyga vinster, men då dessa protester ej gjort någon effekt, är det nödvändigt ej endast att upprepa dem utan även söka få fram dem genom andra metoder. Framför allt måste vi få pressfrihet, vilket är det viktigaste i kampen mot ockret med livsförnöden heter. Censuren har på sistone farit fram hårdare än någonsin. Varje kla-

gomål mot agrarerna har av Berlincensuren behandlats som ett brott mot borg freden och belägges med straff.

Distributionen av ocensurerade annonsblad och pamfletter och avhållandet av möten utan myndigheternas tillstånd skulle lättare kunna åstadkommas nu genom de stora organisationerna, än vad fallet var under socialistlagens dagar. Det fattas ej utvägar och medel, men det fattas synbarligen vilja.

Framförallt måste vi begagna oss av folkets spontana kamp mot prisförhöjningarna för att leda och organisera. Det skulle då kunna bildas en stark folkrörelse mot de höga priserna och för ett slut på kriget. Om däremot partiledarna stå överksamma, kommer bitterheten att utlösas i enskilda upplopp och excesser, vilka ej leda till något annat än oräkneliga uppoffringar. Partiledarna få då bära ansvaret för att de ej gjort sin plikt. Folket väntar, att partiet självt ställer sig i spetsen för demonstrationerna.

Erfarenheten visar, att borgfreden utnyttjats endast för att försvaga arbetar-

Från remissdebatten.

Ja, visst blev det lite uppgörelse på denna rikssens årliga domedag, men inte blev det vad säkert många väntat eller hoppats. Nog sades det från vänsterhåll ärligt och hörbart ifrån både i fråga om det svenska folkets absoluta fordran på en regeringspolitik, som på skölden bär den ärliga neutralitetsviljans symboler, och nog sades det också ifrån om att åtskilligt fanns övrigt att önska eller anmärka mot den *livsmedelspolitik*, som under det gångna svåra krisåret förts av den sittande regeringen. Och det sades även ganska hörbart ifrån, och det från håll, där orden annars pläga väljas på försiktighetens guldväg, att gode herrar och svenske män ej ämnade, tillhörde de så ett minoritetsparti, låta sig mästras eller censureras eller låta sig behandlas som vore de blott och bart statister i spelet. Så kritik kom det nog fram vid denna debatt. Bland andra yttranden som fälldes må märkas Värner Rydén, då han talade om — vad ju alla veta — att det rederibolag, som i dessa de svindlande fraktprisernas gyllene tider hävat in rent ofattbart stora summor och icke försummat något tillfälle till verklig *affär*, var det, som hade till chef Sverges nuvarande sjöminister. Hr statsrådet och chefen för sjöförsvarsdepartementet teg — hjältemodigt! Såsom en tidning ironiskt skrev.

Övriga herrar i ministären voro däremot alla i försvarslinjen. I synnerhet finans- och jordbruksministrarna, vilka ju hade rätt så svåra anklagelser att pa-

klassen och dess organisationer. Vi veta, att vår ställning kan stärkas endast därigenom, att vi återgå till klasskampen.

Att döma av utlåtanden från de stora ekonomiska sammanslutningarna, den icke socialistiska pressens hållning och rikskanslerns anföranden finns intet tvivel om att regeringen och de bakom denna stående klasserna hysa vidlyftiga planer på annektering: Belgien, delar av Frankrike och Ryssland, och till och med fria vägar till Egypten och Indien. I alla dessa planer är det ej fråga om att försvara våra egna gränser utan om nationell exploitation av stora områden.

Vi uppmana därför våra partiledare att med all makt motsätta sig regeringens annekteringsplaner och att de framhålla proletariatets ständigt växande önskan om fred. Om ledarna vilja besluta sig att börja en energisk aktion mot de höga livsmedelspriserna och för freden, skola de samla kring sitt banér icke endast socialisterna och arbetarna utan också stora massor av den lägre medelklassen, och de skola än en gång bli vad de voro före den 4 augusti 1914: representanter för den stora massans intressen.

Frits Thaulow.

LANDSKAP.

rera. Det var också svårt att värja sig för känslan, att deras »sak» var sjuk och att försök gjordes att dölja detta med en myckenhet ord och siffror. Men ingen, som inte ville bli duperad, kunde väl bli det. Så genomskinligt var det och *har länge varit*, att vår nuvarande regering aldrig gjort vad den kunnat för lättandet av kristidens vedervärdigheter vad det gäller livsmedlen åt den fattiga befolkningen i landet. Jag minns så väl förra remissen och jämför med nu: precis på samma sätt, i samma ord och under samma aristokratiska åthävor förklarade då hr Beck-Friis: »Jag försäkrar, hr talman, mina herrar, jag har tänkt mycket på bästa sättet att ordna denna sak, ty jag förstår, att en del folk har det svårt, men — det har tyvärr inte lyckats.» Och nu som då kom så jämförelsen med Danmark och Norge: vetemjålet ställde sig i båda dessa länder något högre i pris än i Sverge. Må vara, men hur ställer sig *brödet* i jämförelse, det kunde *också* vara av intresse att veta! Och varför jämför man alltid endast detta slag av livsmedel med de övriga skandinaviska länderna?

Herr jordbruksministern gjorde även den om föga sakkunskap vittnande anmärkningen, att det är märkvärdigt, då tiderna äro så svåra, att inte det sekunda vetemjålet har haft större åtgång, bara det prima, och då så... Nu vet emellertid varje praktiskt sakkunnig husmor, att det är *ekonomiskt* i högsta grad att för bakning köpa annat än prima yetemjöl. Brödet blir tungt, grått,

oaptitligt och i alla avseenden tråkigt av det sämre mjölet. Till pannkaka t. ex. går ju däremot det sämre mjölet utmärkt, men inte ens hr jordbruksministern vill väl påstå, att det skulle vara mera ekonomiskt att ersätta bröd med pannkaka. Ett annat exempel, som skulle bevisa, att den som bara *vill* hushålla, den kan nog, framdrogs av statsrådet. Det gällde Eugeniahemmet (vanföre- och idiotanstalt i Stockholm), som styrdes av en husmor. Ökningen i omkostnader där för c:a 200 personer hade inte gått till mer än omkring 2,000 kr. (vill jag minnas) under åren 1913—15. Här ser man, sade hr Beck-Friis, att den som bara vill...

Nu ligger det väl dock tydligt, att jämförelsen haltar. Här ha vi en anstalt, som köper allt i parti, per extra kontant till låga priser. Tänk oss ett arbetarehem, där man lever precis för veckan, får ta en tillfällig uppskrivning av priset än på den ena varan, än på den andra med god min och tacka till eftersom man tar på kredit. Ena gången kanske kan köpa ett lass ved, andra gången i säckvis o. s. v.

Nej, ingen upplyst svensk, som inte har intresse av att tro annat, tror, att icke den svenska regeringen, *trots* svårigheter som naturligtvis förelegat, kunnat, om *viljan* därtill blott varit bättre, gjort mera för lindrandet av de oskäligt höga livsmedelspriserna. Och för stävjandet av de oblyga »affärerna» i livsmedel och annat. Men när intresset för detta slags affärer sträcker sig ända in till just regeringsbanken — vad skall

man då begära eller vänta! Ingenting, absolut ingenting. Ty det är en *högerregering* och ingenting annat, som f. n. sitter vid styret här i landet. Må vi minnas det och inte hysa några barnsliga förhoppningar.

Det enda vi ha rätt att hoppas — och det är sannerligen inte lite i dessa tider! — är, att denna regering skall stå fast i sin beslutsamhet att icke av fri vilja föra landet ut i krig. Det är ju den största nåd som kan bevisas oss och den största lycka för såväl land som folk. När därför statsministern gav sitt statsmannaord på att denna princip nu som hittills skulle följas, kändes det lugnande, icke minst som motvikt till högerpartiets bakom »aktiv neutralitetspolitik» illa dolda själsfrändskap med aktivismen.

J. S-On.

Budgetsbetraktelse för Svea rike anno 1916.

För 50 år tillbaka stannade den svenska statens årliga budget under 50 miljoner kronor.

Det gick ytterligare 30 år, eller till 1896, innan den översteg 100 miljoner kronor. Men sedan dess har utvecklingen gått med våldsamt snabbhet. Efter 12 år, eller 1908, var den uppe i över 200 miljoner kr. Den stat, som fastställdes för 1914, världskrigets begynnelseår, slöt på 273 miljoner, men för 1915 på 384 miljoner — alltså ett språng med ens på över 100 miljoner kr. Innevarande år passera vi siffran 400 miljoner, och för nästa år föreslår k. m:t en stat på över 414 miljoner, noga taget på 414,254,000 kr.

Litteratur.

ANNA LINDHAGEN: Om belgierna nu. Tidens förlag. 1:50.

Att läsa denna bok är att göra en hastig men minnesrik vandring genom lidandets, sorgens, hatets och förödmjukelsernas örtagård. Hur skall det ej då vara i verkligheten! Man måste beklaga och beundra detta folk, som prövats så hårt och som ännu kommer att prövas! Man tänke sig: På några dagar förvandlad från en god medborgare till en hemlös flykting, tiggare — är det ej som en den rysligaste mardröm? Boken är ej blott en skildring av en del av de olyckor, som drabbat det lilla folket, den är också en appell mot godtycklig maktpolitik.

Vi citera här bokens vackra, stämningfulla inledning samt likaså beaktansvärda avslutning:

Det var på aftonen. Bruset från Bryssel trängde upp till det öppna fönstret. Man kunde däruppiifrån se ut över den märkliga stadens klenoder: Hôtel de Ville's smäckra torn, vilket stod som en luftig fanfar mot himlen, den fasta, arkitektoniskt så väl utformade massa som är Palais de Justice och de båda välkända tornen, liksom två drabanter framför helgedomen St. Gudule.

Stadens hjärta, dess stora torg Grand' Place, var icke försvunnet från jordens yta, utan ännu fanns den helgade fyrkant, som på alla sidor är innesluten av arkitektoniska mästerverk. Ty med 45 miljoner francs har Bryssel köpt sig fri från att ödeläggas.

Mellan alla dessa dyrkade platser leva 700,000 människor i fångenskap.

Bruset steg upp från den vackra staden och dess ton tycktes ljuda som i forna, lyckliga dagar. Men om människorna fått kasta av sig maskerna hade bruset förvandlats till ett enda skri av ångest, smärta och förödmjukelse. I famntag av järn hölls denna fasansfulla smärta tvingad till tystnad.

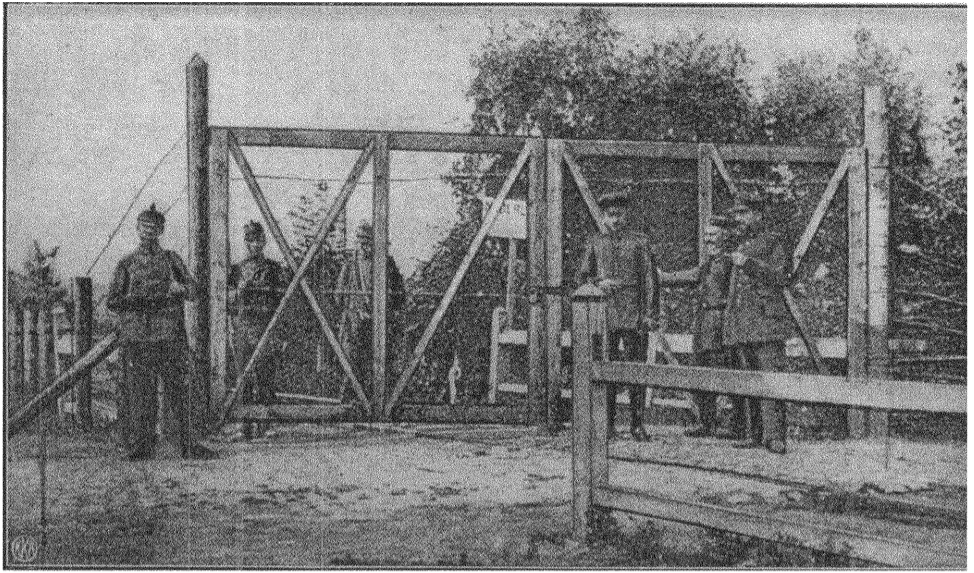
Man frågar: Vem skall bestämma om en nations frihet? Svaret är: Folket självt.

Makten skrattar. Denna, som ej förstår något av de djupaste värdena.

Men socialismen måste förstå. Den verkliga socialismen, som bygger på rättvisa och strävar efter lyckan för de många, den bekämpar allt förtryck.

Vi måste besinna vad som hänt. Vi alla som icke tro att makt är rätt, vi kunna dock höra samman, vilket politiskt parti vi än tillhöra, kristna eller tvivlare.

De otaliga martyrernas död och de efterlevandes jämmer kan icke i vår tid försonas. De oskattbara skönhetsvärden, som funnos i Belgiens arkitektur och som voro de heligaste föreningsband mellan gångna tider och vår, kunna aldrig återskänkas mänskligheten. Den frid, framsprungen ur kärleken till hemmet, som kunnat utvecklas så djupt

Stängslet omkring landet i fångenskap.

Inferno.

1.

En vintermorgon, när visaren i närmaste klocka pekar på exempelvis en kvart i sju, blir det ett liv utefter gatan. Lås och nycklar gnissla, portar smälla, snabba, lätta fötter springa utefter trottoaren. Ett och annat klockrent »god morgon!» klingar hurtigt i den gråkalla, disiga luften, som ännu är genomvävd av nattmörkret, vilket inte vill lyfta så snart. Kanske flämtar ett gult lyktsken mot den redan smutsiga yrsnön, som föll i går kväll, och kanske blöter snösörjan under de trasiga sulorna? Minuterna äro snabba, man får inte känna på slikt, och i väg bär det. Kanske har man stått för länge framför spegeln också, för att i sista ögonblicket nödgas rusa på dörren från det doftande kaffet och hembakta brödet. Varthän, barn? Du ser så sömning ut ännu, så trött, så modfärd! Till fabriken! — svarar du med en snyftning i rösten, och under dina sänkta ögonlock tändes en snabb glimt av hopp att främlingen möjligen skulle vara i stånd att befria dig från detta tvång. Men främlingen är lika maktlös i detta avseende som du. Han kan endast med en deltagande känsla följa din snabba gång utefter trottoaren, där du med förtvivlan över att möjligen komma fem minuter för sent och få plikta tjugofem öre, pressar dig till ångest. Omsider når du den mörka fabriksporten, en snäsig portvakt mumlar något oartigt i sitt skägg till svar på ditt vänliga »god morgon!» och uppkommen i arbetsalen hör du sju slaget förtona med samma tillfredsställelse som föreståndarinnan kanske passar på att slänga åt dig en förebråelse. Ack ja, intet är fullkomligt, allra minst en liten fabriksflickas grådaskiga ökentillvaro, och under några trista förmiddagstimmar jäktar du så med maskin eller nål, i hopp om, att en efterlängtd middagstimme skall bringa dig något oväntat. Man hoppas ju alltid, att något oförutsett skall inträffa! Är du måhända dåraktig nog att ännu tro på sagoprinsen...?

2.

En kyrkklocka slår ett, en fabrikspipa ger ifrån sig en hemsk, vrålande signal, och några sekunder senare slås de stora portarna på

som i Verhaerens diktning, hur länge skall det icke dröja innan den kommer åter till Belgien!

vid gavel för att släppa ut ett par hundra unga flickor med bleka kinder och brännande ögon. Ni komma som puppan, vilken lämnar skalet för att flyga mot solen och bli fjäril. Denna alltför korta middagstimme betyder för er en liten evighet av sensation. Allt hinna ni med att under den uppleva, medan munnen ihärdigt bearbetar den hårda och torra smörgåsen. Kanske faller en glänta solljus över snön på gatan, och med detsamma äro vi färdiga med skrån och jubel. Det går lika fort att glömma smärtan som den föds. Men vänta bara, snart blåser den förfärliga pipan igen, snart måste ni med andan i halsen rusa uppför de hemska trapporna, snart gå åren, ni bli allt blekare, tröttare, äldre... Sensationerna ha upphört att frotera er!

3.

Kvällen kommer, mörk, blåsig, olustig. Tröttheten och ledan ligger som en oförklarlig ångest över sinnet, strupen snöres ihop, kroppen är tung och vill stelna. Det kan också hända att ryggen värker, att ögonen svida, att händerna äro valkiga och trötta! Med en trött nick glida ni förbi vakten i porten, pressa er in i mörkret vid husväggarna, snegla med torra ögon i de ljusbländade skyltfönstren. Befrielsen har icke kommit som någon befrielse, ty natten går alltför fort, och så väntar åter en morgon med snöslask och flämtande lyktor. Kanske väntar er samma hopplöshet därhemma. Ingen som smeker de bleka flickkinderna, som så väl behövde smekas, ingen som stryker det blonda flickhuvudet eller kysser de trötta ögonen, vilka bränna så förrädiskt under sina silkesmjuka ögonhår. Ingen som drar ned den spensliga, undernärda flickkroppen på sitt knä framför en varm vinterbrasa en kulan vinterkväll för att komma er att glömma dagens vedervärdigheter vid en av de gamla goda sagorna. Nej, intet! Vad sträva ni då för? För biografnöjet, som dock även det har sin gräns, för det fuktiga rummet i hyreskasernen, för släpet på fabriken, gehennavandringen morgon, middag, kväll? Varför kan man inte slå upp de målade fönstren till ert fängelse och låta er dricka er starka och friska av glädje, sol och ljus? Varför skola ni vara de flinka myrorna, som trampas ned i jorden? Om det stode i min makt, ville jag öppna portarna till ert Inferno...

Olof Bruno.

Tjänarinnorna mot kommissionskontoren.

Stockholms Tjänarinneförening har under hösten upptagit frågan om de privata kommissionskontoren och deras sedan flera år tillbaka hänsynslösa sätt att behandla platssökande. Tjänarinneföreningen har i en skrivelse till civilministern påkallat dennes ingripande mot de privata arbetsförmedlingskontoren. Enligt gällande kungl. kungörelse angående kommissionärer för anskaffande åt "tjänstehjon" och andra av anställning inom eller utom riket av den 28 nov. 1884 finnes icke stadgat något om avgifter för förmedlandet av anställning, varför kommissionärerna, utan att därför kunna bli lagförda, anse sig hava rätt att taga hur stor avgift som helst. Kommissionärerna taga i allmänhet av den platssökande, när denne inställer sig hos kommissionären, en s. k. inskrivningsavgift, uppgående till minst 2 kr. Men för denna avgift erhålles ingen plats, utan, därest plats kan förmedlas, måste den platssökande till kommissionären betala en avgift, som denne själv bestämmer. Denna avgift är i allmänhet stor, beroende på de förmåner platsen betingar. En avgift uppgående till 10 à 15 kr. i förmedlingsavgift är ingalunda ovanlig, ofta mycket högre. Den s. k. inskrivningsavgiften återfår i de flesta fall aldrig den platssökande, även om plats icke kan anskaffas av kommissionären. Det har givits exempel, att kommissionärer icke förmedlat några platser, utan haft en icke ringa årlig inkomst uteslutande på att av arbetssökande mottaga s. k. inskrivningsavgift under bedrägliga löften om plats' erhållande. Det händer, att kommissionärer uppehålla arbetssökande längre tid med sanningslösa uppgifter om anskaffande av plats, vilket givetvis är svårt för arbetssökande, som under tiden måste uppehålla sig utan någon inkomst. Såväl polismyndigheterna som de arbetssökande stå fullkomligt maktlösa gentemot kommissionärerna, vilka anse sig ha rätt att behandla arbetssökande, som de själva tycka vara bäst. Därest en ny lag angående kommissionärer för anskaffande åt "tjänstehjon" och andra av anställning inom den närmaste framtiden icke blir en verklighet, hemställer Tjänarinneföreningen, att ett tillägg till nu gällande kungl. kungörelse göres, så att kommissionärernas tillvägagångssätt i någon mån kan stävjas. Ett sådant tillägg borde stipuleras, att en bestämd skälig avgift (taxa) för platsförmedlingen bestämmes. Ävenså yrkas på borttagande av den s. k. inskrivningsavgiften. Några nya rättigheter borde icke få beviljas. I platssökandes intresse hoppades Tjänarinneföreningen, att något snart måtte göras för att hindra kommissionärerna att på sätt som hittills skett i många fall ockra på platssökande.

Man kan icke bära orättvisan och missförstånden och förtälet annat än i kraft av en hemlig glädje; över att man tilltager i klokhet och styrka just genom att sätta sig över orättvisan. Kan man skaffa sig ett sådant tillstånd i sitt inre och göra det mer och mer stadigt, bestående, har man verkligen förvärvat en skatt att leva och dö på.

Vilhelm Ekelund.

Förbliv outtröttlig i din agitation för Morgonbris. Kom ihåg att du därmed utför ett gott arbete för våra idéer.

Civilministern har lovat beakta framställningen och låta företaga en utredning i saken.

Tjänarinneföreningen, som har på sitt program att söka driva fram frågan om allmän, avgiftsfri kommunal platsförmedling, vill genom Morgonbris rikta en uppmaning till alla platssökande att ej lägga sina pengar på de privata kommissionskontoren, utan i stället begagna sig av den avgiftsfria platsförmedlingen och därmed bidra till densamma utveckling och bestånd, så att vi i en ej alltför avlägsen framtid kunna få avskaffad all privat arbetsförmedling och i dess ställe få en allmän kommunal arbetsförmedling.

Tjänarinneföreningen arbetar också som sitt käraste mål på skapandet av ett tjänarinnehem i Stockholm. Det skall ej vara för gamla tjänarinnor, utan för dem, som äro mitt uppe i kampen för tillvaron. Som vi alla känna, är den största kontingenten tjänsteflickor ensamstående, och man kan ju tänka sig deras svåra ställning, om de bli utan plats eller vid platsbyte. De ha ingenstans att ta vägen och måste utan val taga första bästa plats, där de kanske minst passa. Gå "brandvakt" eller logera i smyg hos en trångbodd kamrat är hennes lott, om ej plats kan erhållas med detsamma hon blir utan anställning. Tjänarinnehemmet skulle ha till uppgift att mot en billig avgift kunna bereda dem tillfälle att bo så, att de i lugn och ro kunde söka en lämplig anställning. Ett sådant hem kräver givetvis pengar. Föreningen har genom basarer och fester lyckats samla ihop litet pengar till en fond för hemmets räkning och tänker att genom en basar i mars månad kunna få så stor förtjänst, att till hösten den kan våga realisera denna dröm. Man får ju börja så smått, men har man en gång kommit i gång, är det en fördel, ej minst ur agitationssynpunkt. Genom att peka på ett ur organisationen framkommet praktiskt arbete kommer man också lättare i beröring med flickorna och kan personligen

Meddelanden från Centralstyrelsen.

Kommissionärer!

Förteckning över betalda Morgonbris kommer att införas i tidningens mars- och juninummer o. s. v. varannan månad.

Kvinnoorganisationer!

Insänd namn och adress på ordf. eller korr. sekr. till Morgonbris' exp. under februari månad!

Hr Wavrinsky motionerar om livsmedelslag.

I en motion föreslår hr Wavrinsky riksdagen att hos regeringen anhålla om föreläggande snarast möjligt av förslag till livsmedelslag.

Motionären erinrar om, att han år 1908 i andra kammaren väckte motion om en näringsmedelslag, som emellertid blev avslagen. Sedan denna tid ha nya omständigheter tillkommit, som torde ha ändrat uppfattningen om behovet av en livsmedelslag.

Betydelsen av en effektiv näringsmedelslagstiftning är icke blott av hygienisk, utan i dessa tider mer än någonsin av ekonomisk natur. Nu, då prisstegringen på nästan alla livsförnödenheter åstadkommit utbredd nöd och för stora skaror betyder svält, huru orätfärdigt är det icke att samhället ej kraftigt söker skydda mot uppskörtning genom omåttligt vinningslystna personer, som avyttra förfalskade varor, varigenom vid köp efter vikt för den i bästa fall odugliga, i mycket stor utsträckning skadliga delen av varan får betalas samma pris som för den dugliga. Det är upprörande, att en sådan orätfärdighet kan tolereras, att sådana handlingar ej äro åtkomliga av lagen på grund av otidsenlig lagstiftning.

I detta sammanhang påpekar motionären också den vinst det skulle bereda den köpande allmänheten om en hel del livsmedelsprodukter, exempelvis ägg och bröd, som nu säljas styckvis, såldes efter vikt. Därigenom skulle dessutom kontrollen underlättas.

agitera för organisationens nytta och betydelse. Givetvis komma vi senare, när vi komma i gång, att begära kommunalt anslag för vår verksamhet, som vi tro inte skall bli en omöjlighet att erhålla. Hemmets realiserande blir frukten av några års troget och ihärdigt arbete. Vi hoppas, att det skall bli till nytta för tjänarinnorna i deras kamp för en bättre ställning i samhället.

H. G.

Till våra illustrationer.

Max Liebermann, född i Berlin 1847 av judiska föräldrar, ämnade bli filosof, men då hans håg för målning tog överhand, anbragte hans föräldrar honom i en för sin goda undervisning berömd ateljé. 1868 kom han till Weimar, där hans studier leddes av de båda belgiska målarna Verlat och Pauwells. Liebermann visade tidigt sin smak för det vardagsverkliga livet. Hans realistiska läggning drog honom snart till Frankrike. År 1893 kom han till Paris.

I själva verket är Liebermann den förste, som tillfört den tyska skolan rikligt med ren luft genom att öppna alla fönster för de fläktar, som kommit från Frankrike och Holland.

Fritz Thaulow, norsk målare, född 1847, död 1906, kom efter en vinters studier i Karlsruhe till Paris och blev den förste som i målning av norska landskap tillämpade det franska friluftsmåleriets betraktelsesätt. Han hade en lysande målerisk begåvning, som i synnerhet riktade sig på förgrundsmotiv: snö och rinnande vatten. Han utbildade sig i dessa specialiteter till ett mästarskap, som småningom förskaffade honom världsrykte. Men detta hade en återverkan på hans arbeten som icke var fördelaktig. Den raffinerade tekniken, som tilltalade hans internationella publik, blev för honom mer och mer huvudsak, och hans senare produktion är ett vackert skal med föga kärna.

Jozef Israëls: Se föregående nummer av Morgonbris!

(Forts. fr. sid. 3.)

bränsle. Var och en bringar väl sitt brännoffer. Det flamar klart mot himlen, urladdar sig ibland i ett blixtrande fyrverkeri, där varken sol, måne eller stjärnor saknas; det är ett helt regn av fallande himlakroppar.

Ungdomen är dock alla förhoppningar fästade vid. Ett land utan ungdom är ett dött land. Det är dömt att vissna, som ett träd utan rot, på vilket inga nya skott slå ut.

Man vaknar emellertid inte på en dag. Man är inte färdig efter en soluppgång. Solar tändas och släckas, medan verket skriker fram. Det fördras tid att ruska av sig hundraårig sömn och lösa sig ur stelnade fördomar.

Kvinnans uppgift är ingalunda minst. Sedan hon har slagit upp hemmets dörrar för de olika rörelserna i det sociala livet har hon i och med detsamma tagit sitt parti. Då måste hon stå eller falla.

Den personliga lyckan är alltid dyrbar. Vom vill släppa sin andel? Den är kanske ändå ganska knappt tillmätt? Hotar den inte, trots detta, att glida oss ur händerna? Dagarna äro fulla av slitningar.

Mannen har inte frivilligt upplåtit platsen åt kvinnan vid sin sida. Jo, som maka och moder skall han ju alltid erkänna hennes rätt, men att taga emot hennes hand som kamrat på det gemensamma arbetsfältet och värdesätta hennes individualitet, det blir en senare fråga.

Och ändå är det det vi sträva efter. Det är våra önskningsmål.

Anna-Lisa Hjort.

Från kvinnoklubbarnas arbetsfält.

Hällaryd.

Hällaryds soc.-dem. kvinnoklubs årsmöte hölls onsdagen den 12 jan. 1916 under ordförandeskap av fru Emmy Johansson, Matvik.

Av den styrelseberättelse, som förelåg, framgick, att klubbens verksamhet under året varit ganska god. Mötena ha varit en smula mindre besökta än föregående år, vilket nog får tillskrivas kristiden, som särskilt för stenhuggarehustrorna gjort sig så kännbar.

Klubben har under verksamhetsåret mars 1915—jan. 1916 hållit 9 medl.-möten, 2 extra möten och 2 styrelsemöten. Å mötena har man försökt göra så mycket nytta och nöje som möjligt. Diskussion har förekommit i en hel del ämnen, såsom: Nykterhetsfrågan, militärfrågan, dyrtidsfrågan, den nya barnavårdslagen m. m.

Den 7 mars 1915 firades internationella kvinnodagen med föredrag, sång, deklamation, dialog, servering m. m.

Ett dyrtidsmöte har av klubben anordnats för allmänheten, vid vilket diskussionsfrågan: "Huru skola vi få vårt dagliga bröd?" inleddes av fru Emmy Johansson.

Klubben har deltagit i 2 kamratmöten, anordnade i Siggarp och Ronneby.

Den 1 maj hölls en större fest i Folkets hus med föredrag av montör hr B. A. Bergqvist, sång, deklamation, musik, ett par av fröken Rebecka Svenssons välkända dialoger samt en hel del andra anordningar.

Klubben har antagit inbjudan till ett gemensamt möte med Karlshamns kvinnoklubb, därvid bl. a. förekom husförhör över parti-programmet och var mötet för övrigt särdeles angenämt ordnat.

Av tidningen Morgonbris har till augusti månad 1915 försålts 100 exemplar. Efter denna tid visade det sig svårt att få tidningen försäld, varför klubben beslöt upphöra med prenumerationen tills bättre tider kommo. (Red. får förlåta!) Som det emellertid för intresserade klubbister visade sig vara tommare utan vår lilla fina "Morgonbris" än utan en blank tioöring i månaden, beslöt klubben på decembermötet att återigen börja prenumerationen. Ävenså uppmanades medl. att ännu livligare agitera för tidningens spridning. Gratis har klubben utdelat 100 ex. av broschyren "Se dig omkring!"

Den 13 nov. 1915 höll klubben sin sedvanliga arbetsauktion i samband med en större fest.

Agitationsföredrag har hållits av fru Agda Östlund från Stockholm.

Medlemssiffran är densamma som vid förra årsmötet.

Revisionsberättelsen upplästes och godkändes. Styrelsen beviljades full och tacksam ansvarsfrihet.

Klubbens inkomster och utgifter har under året balanserat på kr. 112: 74. Fem aktier ha inköpts i Föreningen Folkets hus i Siggarp.

Till styrelse omvaldes: Emmy Johansson, ordf., Johanna Ljungström, v. ordf., Julia Sundström, kassör, Selma Svensson, sekr. samt nyvaldes Ida Andersson, bitr. sekr. Till revisorer återvaldes Amanda Larsson och fröken Olga Olsson. Till referent utsågs Emmy Johansson och till kommissionär fru Johanna Ljungström.

Mötet, som hölls hos kamrat fru Ida Andersson, var bra besökt, präglades av en den bästa enighet. För övrigt var ordnat med sång, servering m. m. Ordf. höll ett kort anförande och önskade därvid kamraterna en god fortsättning på nyåret samt ett hopp och en önskan att den lilla Hällarydsklubben må leva och verka under 1916 med än större framgång än förut. Ävenså önskade tal. ur djupet av sitt hjärta att nästa årsskifte måtte visa en för hela mänskligheten lyckligare och ljusare tid än dessa senare varit. Mötet avslöts med sången "Internationalen".

Varma hälsningar till medkämparna i hela landet samt en god fortsättning på 1916!

Emmy J.

PARAMINT
PASTILLER
FÖRORDAS AV LÄKARE
vid sjukdomar i munhåla och svalg
Effektivt skydd mot smitta vid
epidemier. FLASKOR OM 50 ST. KR. 1.25
A. B. PHARMACIA, STOCKHOLM
Kontrollant: PROFESSOR A. VESTERBERG.

Malmberget.

Av klubbens styrelseberättelse, föredragen den 10 jan. 1916, framgår:

Klubben hade vid årets början 80 godkända medlemmar. Under året ha ingått 21 och avgått 21, därav en genom döden, och består klubben således den 31 dec. 1915 av 80 godkända medlemmar.

Klubbens sammanträden under året ha varit 24, vilka samtliga flitigt besökts. Två möten hava hållits gemensamt med Malmbergets socialdemokratiska ungdomsklubb och ett med Gellivare soc.-dem. kvinnoklubb.

Med anledning av den internationella kvinnodagen den 7 mars hölls samtidigt med ordinarie mötet den 8 mars även möte för allmänheten. Offentligt föredrag hölls den 22 febr. 1915 av fru Ruth Gustafson.

Klubben har dessutom tagit initiativ till en demonstration 1 maj, vilken rönt stor tillslutning. Tvänne resolutioner, den ena mot krig, den andra mot livsmedelsfördyringen, antogs.

Diskussion och överläggningar i ett flertal viktiga frågor ha företagits.

En del frivilliga insamlingar för olika ändamål ha företagits, vilka tillsammans inbringat kr. 11: 25.

Tvenne av klubben anordnade baler ha lämnat en behållning av kr. 73: 47.

Inkomster och utgifter ha balanserat på ett belopp av kr. 1,160: 42, och var kassabehållningen den 31 dec. 1915 kr. 131: 10. Klubbens barnsångkör har varit i verksamhet och medverkat vid festliga tillfällen.

Ett av kamrat Anna Eriksson inövat amatörsällskap bland barnen har spelat ett sago-spel som heter "Till skogen liten fågel flög". Tvenne aftonunderhållningar ha hållits inför fulltalig publik, varvid barnen fingo rikliga applåder.

Styrelsevalet utföll sålunda: Lovisa Dahlberg, ordf., Anna Håkansson, kassör, Amanda Johansson, sekr., Clara Lindkvist, v. sekr., Josefina Jönsson, v. ordf. Under tecknad sekr. hade på det bestämdaste av sagt sig återval i styrelsen. Den avgående styrelsen beviljades full och tacksam ansvarsfrihet.

Å Malmbergets soc.-dem. kvinnoklubs vägnar:

Lovisa Dahlberg, ordf. Berta Haggren, sekr.

Riks Liljeh. 16.
Allm. tel. 33 38.

RÅGBRÖD
SIKTBRÖD

1915 års

K R I G S B R Ö D

1/2 kg. 20 öre, 1/1 kg. 38 öre.

LIMPOR & SPISBRÖD.

A.-B. Sannadals Brödfabrik,

Liljeholmen.
Etabl. 1878.

(Forts. fr. sid. 5.)

och spejar och tittar, som ett litet självsvåldigt, nyfiket barn.

Jag väntar att tavlan utanför skall förändras i något avseende, men den gör aldrig det: björkarna förblir alltid björkar, sjön fortfar att vara en sjö, och den lilla gröna slätten blir aldrig något annat än en liten grön slätt, om också dagrarna skiftar över den och gräset gror.

Så går timmarna! De blir till dagar, dagarna till veckor, veckorna till månader, månaderna till år. Och åren rinner bort som sand ur en spärrad hands fingrar!

Men långt där borta under de låga, bruna hustaken bor det människor, kloka, tänkande, arbetande människor, som vill och kan och menar något med sitt liv. —

En gång var jag en av dem, hade en frisk, stark hjärna, där vackra, stolta tankar föddes och tog form...

Gud — om du finns! — vad har jag väl förbrutit, att du straffade mig så hårt, att du slog mig med din tunga vrede?

Ja, dagarna går — utan att jag märker det, utan att jag vet något om tid!

Genom mitt fönster ser jag tåg komma och tåg gå någonstans där långt borta i fjärran, ser solen gå upp och solen gå ned och stjärnor tändas på himlen.

Men jag vet inte om det är dag eller natt, om det är kväll eller morgon, jag vet knappast längre vem jag själv är. —

Ty fastän jag kanske ännu har många år kvar att leva, är jag likväl sedan länge död för världen.

I går — eller var det kanske i förgår? — kom min hustru hit med vårt yngsta barn — min lille son med de klara, blå ögonen och de ljusa lockarna i pannan...

Jag ansträngde mig att fixera henne skarpt, men hennes sätt att se på mig var alldeles naturligt, möjligen en liten smula kallt, fientligt eller främmande, ungefär som när en människa betraktar en nyss ihjälslagen orm, vilken ännu vrider sig i muskelryckningar — på en gång nyfiket och medlidamt.

Men hon räckte ut handen mot mig med samma obeskrivliga ödmjukhet, som hon skulle ha iakttagit gentemot vilken annan man som helst. Och hennes röst ljöd låg och mild som den bru-

kar göra, när hon hastigt och liksom snubblande mumlade några ord till hälsning, och gled över i en sökt och billig fras om vädret.

Men hon kysste mig inte — det är betecknande! Hon kysste mig inte ens på pannan...

Min son klappade jag helt hastigt på kinden, frågade honom något vanligt och löjligt om hans hälsa, och om hans lilla gula hundvalp hade vuxit mycket sen jag såg den sist.

Men envist och tigande stirrade han ned mot golvet med ett skrämt uttryck i sina ögon, och fråga om igen gitte jag inte.

Så satt jag då där i det stora glada rummet, och såg mina käras, förr så glada ansikten bredvid mig. Men själv var jag inte glad, och inte heller de!

Förtvivlat ansträngde jag mig att finna en förklaring på detta, sökte lägga ord till ord och mening till mening, men när alltsammans var nästan fullkomligt färdigt, gick det på samma sätt, som det gjort så många tusen gånger förr: något liksom ramlade bort, och i hjärnan steg röda, förvirrade lågor, ett stort, böljande eldhav, som flammade och brann.

Och plötsligt kunde jag inte längre behärska mig. Jag frågade, och tonen i min röst var sträng och fordrande, krävde ett ögonblickligt, uppriktigt svar:

— Vad är det här? Vad är egentligen allt detta?

Men då jag märkte deras plötsliga förfäran, slog jag hastigt om, och sade, nu lugnt och med verklig tacksamhet:

— Så snällt av er att komma och hälsa på mig — här i detta hemiska hus...

Och min hustru log emot mig, stilla och en smula vemodigt, som hennes vana är — men min son stirrade alljämt oroligt ned i golvet, som om han letade efter något litet borttappat, mikroskopiskt ting.

Men helt oväntat började mitt huvud kännas tungt, och jag kunde inte hjälpa, att det sjönk mer och mer ned mot bordet, tills det slutligen helt och hållet vilade på skivan.

En angenäm och ovanlig överraskning har beskärts vår tidning. Morgonbris har nämligen som gåva mottagit hundra kronor — av givare som vill vara okänd. I det vi naturligtvis respektera denna önskan, bedja vi att på detta enkla sätt få frambara tidningens hjärtliga tack för den vackra och kärkomna gåvan.

K. E. Willebrand

BAGERI-, KONDITORI-
OCH

MEJERIAFFÄR

RIKS 114 29.

ALLM. 81 82.

rekommenderas

BIRKAGATAN 12,
KARLBERGSVÄGEN 86,
VÄSTMANNAGATAN 68,
GAMLA BROGATAN 25,
HANTVERKAREGATAN 30,
BERGSGATAN 3,
KUNGSOLMSGATAN 13.

Hur länge jag låg så, kan jag inte säga, men när jag åter såg upp, var de borta — antagligen hade de trott att jag sov, och lämnat mig så...

Ensam igen! Ensam med mina staccars sjuka, vanvettiga tankar...

Hur länge har jag egentligen levat här? Fem år, tio, femton?

Det värsta av allt är nätterna! Å, dessa ändlösa, tigande nätter med alla helvetets jagande skräcksyner på lur i varje dunkel skrymsla, varje mörknat hörn!

Och tankarna! Att känna en stormvåg av tankar brytas i hjärnan, utan att kunna bli herre över dem, utan att kunna bringa dem till reda och lugn!

Tusen gånger hellre då blind eller döv eller stum! Ja, tillochmed allt det!

Vems är felet? Jag brukar gå omkring och fråga dem det, alla dem, som här lider med mig i samma hjälplösa ångest och smärta och nöd.

Bakifrån smyger jag mig på dem, slingrar min arm hårt fast om deras hals, och ser djupt in i deras vilda, irrande djurögon:

— Vems är felet — vem bär ansvaret för detta?

Då ser de på mig — en har kanske fått en arm avhuggen, en annan ett ben bortskjutet, en tredje tänderna utslagna, en fjärde pannan kluven.

— Kriget, säger de, och ler med sina röda, vansinniga munnar, kriget!

— Och vad menar du då med det, kamrat, vad är då kriget? ?

Men då står de där svarslösa, ty vad som innefattas i det enda ordet, kan ingen av dem förklara! De kan tala om hopar av människor, som under spel och sång tågar bort att sticka, hugga och skjuta ned andra männi-

**ALLMÄNNA
PENSIONS-FÖRSÄKRINGS-
BOLAGET**

(FRÅ 1 OCH MED DEN 1 JUNI 1914 I SAMARBETE
MED FÖRSÄKRING ANSTALTEN BRAGE)

meddelar
**Lifförsäkring
af alla slag.**

Lifförsäkringsbestånd:
Cirka 50,000,000 kr.

Fonder:
Cirka 7 milj. kr.

En arbetarhustru

borde icke köpa annan symaskin än

Solidar-Symaskinen,

som är den yppersta i handeln, av största fullkomning och ger största valuta. Vi bjuda fullaste garanti för att de med vårt firmamärke försedda maskinerna äro ett fabrikat, som på teknikens nuvarande ståndpunkt är det högsta som kan uppnås och överträffas icke av något annat fabrikat. Särskilt förmånliga betalningsvillkor.

Symaskinsaffären SOLIDAR,
Vasagatan 52, STOCKHOLM.

Kvinnan motarbetar sitt eget bästa

när hon avråder mannen att teckna försäkring å sitt eget eller bägge makarnas liv. På grund av mindre dödlighet ha kvinnor lägre premier i **DE FÖRENADE**. Premiëbefrielse vid sjukdom och olycksfall m. fl. för-måner.

skor, om kanoner och tält, om officerare och soldater, om gevär, packningar och bajonetter. Men det stora hela, av vilket allt detta endast är små obetydliga delar — **KRIGET** — meningen med allt planlöst mördande, allt djuriskt dödande — förmår icke deras hjärnor fatta!

Och i nästa ögonblick — har de kanske glömt vad det var frågan om!

Ty helt plötsligt kan de börja slåss som vilda hundar, tjuta som hemlösa byrackor, fräsa som marsande katter.

En stackare såg jag i dag på promenadvägen i parken — han stod stilla under en späd, grön björk och svängde armarna runt, runt, runt i rasande fart... antagligen trodde han sig vara en maskin. —

Om källarvalven vågar knap-

Arbetareringens Bank

Grundad 1883

Stockholm.

Fondavdelningen: Förmedlar köp och försäljning av aktier.

AKTIEBOLAGET NYA BANKEN

Emottager insättningar till högsta gällande ränta.

Kooperativa försäkringsanstalterna
bevilja försäkringar

FOLKET

(Av k. maj:t sanktionerad 11 dec. 1914.)
liv-försäkring

SAMARBETE

brand-försäkring
på bästa villkor. Ombud antagas.

Glöm ej

att **MORGONBRIS**
är kvinnornas tidning!

Glöm ej

att prenumerera på
MORGONBRIS
för 1916.

Soc.-dem. kvinnornas samorganisations

i Sthlm styrelse sammanträder 1:sta fredagen i månaden kl. 8 e. m. & Bryggeriarb.-förb. exp., Barnhusgatan 14. Ordf. och korresp. fru A. Frösell, Upplandsg. 47, 4 tr. Allm. tel. 286 58. Kassörskan träffas för uppörd tredje fredagen kl. 7 e. m. första månaden i kvartal & Bryggeriarb.-förb. exp.

Sthlms Allm. kvinnoklubb (soc.-dem.)

avhåller ordinarie möte 1:sta måndagen i varje månad kl. 8 e. m.

Obs! Lokal i P-salen, Folkets Hus.
Styrelsen.

Stockholms södra kvinnoklubb

(soc.-dem.) avhåller ordinarie sammanträde 1:sta onsdagen i varje månad kl. 8 e. m. i lokalen 2 tr. Södra Folkets Hus.

Styrelsen.

Stockholms Tjänarinneförening

avhåller möte 1:sta och 3:dje torsdagen i varje månad kl. 8,30 e. m. (utom juni, juli och aug.) i Folkets Hus G-sal.

Styrelsen.

Kiruna soc.-dem. kvinnoklubb

avhåller ordinarie möten 1:sta och 3:dje måndagen i varje månad i Folkets Hus' lilla sal kl. 8,30 e. m.

Styrelsen.

Gellivare soc.-dem. kvinnoklubb

avhåller ordinarie möte 1:sta och 3:dje måndagen varje månad kl. 4,30 e. m. Lokal: Nya Folkets Hus.

Styrelsen.

**Malmbergets soc.-dem. kvinno-
klubb** avhåller ordinarie möte andra och sista måndagen i varje månad.

Nya medlemmar hälsas välkomna.

Styrelsen.

past någon av oss tala — och få är det också, som verkligen sett dem. Men de, som någon enda gång varit där nere, berättar om en slags tjära, egendomliga järnburar...

Och pappershögen framför mig muskas, smälter ihop. Ark efter ark lägger jag åt sidan, alla fullskrivna med samma små obevekliga, upprättstående, petiga bokstäver.

När läkaren ser dem, ler han — och är nöjd... Kanske tror han att jag gått helt upp i arbetet och glömt mitt mörker.

Stackars människa, han anar inte, hur jag bedrar honom!

Men en gång blir det kanske en bok av alla de tunna, tätskrivna sidorna. En bok om kriget i all dess fruktans-

värda nakenhet, en predikan och en psalm så att sovarna skall vakna, en bloddikt, en elddikt, runnen upp ur mitt eget, sargade hjärta!

Kanske — vem vet!

Men när den boken en gång är färdig, då är också jag färdig — med mitt liv.

Jo — det vet jag! — då har jag redan nått fram till den sista, mossiga milstenen på den trånga, slingrande vägen jag vandrat — gått in i det stora drömlandet, det stora, lockande sago-landet, därifrån ingen levande återvänder.

Då jag sett töcknen skingras och solen bryter fram genom molnmassorna — då har jag fyllt min uppgift, nått mitt mål — och är framme!